



Kirkerådet  
Postboks 799 Sentrum  
0151 OSLO

Dato: 19.06.2014

Vår ref: 14/3326 - 2 TVH (14/15920)

Deres ref:

## Høringssvar fra Borg biskop og bispedømmeråd: Undervisningstjenesten i Den norske kirke

### 1. Stillingsstruktur og kompetansekrav for kirkelige undervisningsmedarbeidere

*a) Ivaretar den etablerte stillingsstrukturen innen kirkelige undervisning som er beskrevet i kap 4.2 tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere?*

Utredningen viser til at det i dag brukes en rekke ulike titler på de stillingene som er finansiert av trosopplæringstilskudd. Når trosopplæringen nå bygges ut i alle menigheter, er det naturlig med en avklaring av hvilke stillingskategorier som normalt benyttes, og relasjonene mellom disse. Dette vil være et viktig moment for å sikre kvalitet på kirkens undervisningstjeneste. I utredningen nevnes de tre stillingskodene i KAs lønnsregulativ som er mest aktuelle: kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider. Det er knyttet spesifikke kompetansekrav til de to første av disse.

Borg biskop og bispedømmeråd vil støtte at det er disse tre stillingskodene som benyttes innen kirkelig undervisning. Flexibiliteten sikres ved at de aller fleste ansatte på feltet vil kunne plasseres i en av disse tre kategoriene. Ved å bruke de tre anbefalte stillingskategoriene, vil det gi det kirkelige arbeidsmarkedet en forutsigbarhet og fleksibilitet for de ansatte til å kunne skifte stilling ved økt kompetanse. To av stillingene forutsetter formell kompetanse, og normalt bør det være ansatt en kateket eller menighetspedagog i hver enhet, jfr. høringen side 25: «Dersom menigheten ikke har en pedagogisk stilling fra før, bør stillingen som opprettes være en av disse kategoriene.» Primært bør det være en kateket som leder trosopplæringen.

Utredningen beskriver godt i kap 4.7 det store ansvaret som er knyttet til å lede menighetens undervisningstjeneste, og vi vil støtte konklusjonen om at det er nødvendig med utdanning på masternivå for å sikre dette. Vi vil også framheve at tverrfaglighet som spiller en nøkkelrolle i en god utvikling av trosopplæring, styrkes når den som leder undervisningen har en kompetanse som er på nivå med de andre profesjonsgruppene i en kirkelig stab. På denne bakgrunnen ønsker vi at det kan enda tydeligere framheves at når trosopplæringen nå bygges ut i alle i alle menigheter, og

antallet stillinger økes betydelig, så må det medføre en styrking av katekettjenesten som leder av menighetens undervisningstjeneste, jfr. tjenesteordning for kateketer, § 2. Dette får noen konsekvenser:

- Nye stillinger må ha en robust størrelse, fortrinnsvis hele stillinger, hvis kirken vil rekruttere ansatte med høy kompetanse. Dette aktualiserer et økt samarbeid mellom menigheter/fellesråd for å etablere enheter med en størrelse som sikrer dette, og dermed en avklaring av bispedømmerådets rolle ved organisering av trosopplæringen i prostiet og fordeling av midler etter kriterier som balanserer medlemstall mot andre hensyn.

- I menigheter hvor det både er ansatt kateket og menighetspedagog, er det kateketen som leder undervisningstjenesten en. Vi vil understreke dette, og påpeke at når de foreligger spesielle grunner for å gjøre det annerledes, så er dette et unntak og ikke etablering av en permanent ordning i vedkommende menighet.

- Også i menigheter som allerede har kateket, kan det være aktuelt å opprette en ny stilling med krav om kateketkompetanse. Da kan også innehaveren av denne stillingen bruke tittelen kateket, og ansvarsforholdet mellom de to stillingene må avklares.

- Dersom et fellesråd ønsker å ansette en person som ikke oppfyller kompetansekravene i en statlig finansiert kateketstilling, skal det søkes bispedømmerådet om dispensasjon fra kompetansekravet. I slike tilfeller er det aktuelt for bispedømmerådet å bruke styringsinstrumenter som å redusere overføring av statlig tilskudd og ha en strategi for at vedkommende kan få tilrettelegging av tjenesten for å øke sin kompetanse.

Avslutningsvis vil vi også understreke behovet for stillingskategorien menighetsarbeider. Den åpner for en fleksibilitet i å rekruttere medarbeidere som har en spesiell bakgrunn eller erfaring som er verdifullt inn i trosopplæringen. Primært bør slike stillinger opprettes som en styrking av staben der det allerede finnes en kateket eller menighetspedagog. Å ha stillinger, også på deltid, med et klart avgrenset ansvar vil da kunne fungere godt. For noen kan det å få prøve seg som menighetsarbeider også virke motiverende for å øke sin kompetanse og kvalifisere seg for heltidsarbeid i kirken.

*b) Har høringsinstansen kommentarer til gjeldende kompetansekrav for kateket og menighetspedagog? (Jfr. kap 4.2 og 4.5)*

Borg biskop og bispedømmeråd mener at kompetansekravene bør ligge på dagens nivå. Katekettjenesten er nå etablert på masternivå, og vi støtter vurderingen i utredningen om at med ansvar som ligger i å lede menighetens undervisningstjeneste, så er utdanning på masternivå nødvendig. Det kan vurderes om det i kvalifikasjonskravene bør legges inn også et krav om noe ledelsesfag. Det er en ny situasjon for de fleste kateketer å ha en faglig ledelse av ikke bare frivillige, men andre ansatte, på et felt der til dels store midler skal forvaltes. Også et tydeligere krav om utdanning i liturgikk/homiletikk kan vurderes, med den tette koplingen mellom trosopplæring og gudstjeneste og det tverrfaglige samarbeidet med prest/kantor som kateketen skal gå inn i.

Stillingen som menighetspedagog ivaretar at mange potensielle medarbeidere har relevant utdanning, ikke minst fra barnehage og skole, men ikke på et nivå som tilsvarer kateketkompetanse. Med denne stillingen kan de få en ordnet profesjonsstilling. Vi vil understreke at minimumskravene til pedagogikk og kristendom opprettholdes. For det siste fagområdet, må det bety den direkte kompetansen i kristendomskunnskap/teologi,

og ikke i RLE inkludert andre religioner og livssyn. Utdanningsinstitusjonene bør også oppfordres til å legge til rette deltidsstudier som gjør det mulig for personer ansatt i slike stillinger å få utdanning som gir kirkekunnskap og innføring i praktisk-kirkelige fag.

*c) Hvordan stiller høringsinstansen seg til vurderingen om å ikke etablere en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste utover de eksisterende godkjenningskrav for kateket med annen relevant utdanning på mastergradsnivå? (Jfr. kap 4.6)*

Borg biskop og bispedømmeråd støtter utredningen her, og ønsker ikke å etablere en slik ordning. Det må fortsatt være mulig å få vurdert alternativ, men relevant utdanning på masternivå, med de forutsetningene som ligger sak KR 30/07. Vi vil understreke behovet for ryddige rutiner for å håndtere søknader om slik godkjenning. Selv om en slik realkompetansevurdering skjer i samråd med utdanningsinstitusjonene, så må Kirkerådet (eller et annet kirkelig organ) ha avgjørelsesmyndighet. Erfaringene med den alternative veien til prestatjeneste tilsier ikke nødvendigvis at en tilsvarende ordning etableres for katekettjenesten. Innen kirkelig undervisning vil ordningen med ulike stillingskategorier med gradert krav om kompetanse ivareta behovet for å rekruttere medarbeidere.

*d) Andre kommentarer til innholdet i kapittel 4:*

Rekrutteringen til kirkelige undervisningsstillinger er kommentert i utredningen, særlig at det lave antallet kateketstillinger som har eksistert før trosopplæringsreformen har vært en utfordring for å rekruttere til å ta slik utdanning. Nå er antallet stillinger økt betraktelig, og dermed gjort kirkelig undervisning til et mer interessant arbeidsmarked. Antallet kateketstillinger er imidlertid ikke økt i særlig grad. Skal disse stillingene, med sitt høye kompetansekrav, oppleves som relevante, må antallet stillinger økes og stillingene gis en tydelig profil. Som utredningen også påpeker har den normale måten å rekruttere medarbeidere på vært først å ansette, og så legge til rette for videreutdanning. Her må det både oppfordres til at utdanningsinstitusjonene gjør det mulig å gjennomføre utdanning parallelt med arbeid, samtidig som kirken har en arbeidsgiverpolitikk som aktivt legger til rette for et slikt løp. Samtidig vil det å få medarbeidere som har en kirkelig grunnutdanning slik utredningen påpeker være en stor styrke. Skal en slik utdanning oppleves relevant for unge må det sikres et tilstrekkelig antall stillinger og tjenesten må gis en profil som gjør det mulig å inneha stillingen gjennom et yrkesliv. Vi vil peke på et samarbeid med studiestedene for å videreutvikle en utdanning som etablerer en trygg profesjonsidentitet.

## **2. Vigsling**

*a) Vigsling til katekettjeneste fastholdes som obligatorisk ordning for personer som er kvalifisert i henhold til kvalifikasjonskrav for kateketer og tilsatt i fast undervisningsstilling på minimum 50 prosent. (Jfr. kap 5.3) Har høringsinstansen synspunkt på dette?*

Borg biskop og bispedømmeråd støtter at vigsling fastholdes som obligatorisk for kateketer. Etter kirkens forståelse er vigsling et synlig kall til en livslang tjeneste, hvor

den vigslede med liv og lære står under biskopens tilsyn. Da kan dette ikke være en frivillig sak, men et konstituerende element i tjenesten. Utredningen viser til at kateketene også opplever at vigslingen gir tjenesten en identitetsskapende og stabiliserende effekt. Dermed bør kirken ikke svekke vigslingens betydning. De ulike kirkelige organene som er involvert i ansettelse av vigslede medarbeidere, må opptre samordnet og ryddig. Dette innebærer at det ved ansettelse i kateketstillinger, må arbeidsgiver (fellesrådet) før ansettelsen avklare med biskopen at grunnlaget for vigsling er til stede. Vi vil også støtte utredningens synspunkt at når det ansettes personer med kateketkompetanse i undervisningsstillinger (noe som er ønskelig), så bør vedkommende vigsles.

*b) Det anbefales å bruke ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste» som innvielse til undervisningstjeneste for andre kirkelige undervisningsmedarbeidere i fast stilling på minimum 50 prosent. (Jfr. kap 5.3) Har høringsinstansen synspunkt på dette?*

Borg biskop og bispedømmeråd er positive til å bruke en slik ordning for å markere kirkens kall til tjeneste og forbønn for tjenesten. Ordningen som finnes i dag ivaretar dette, men vi anbefaler at dette (som i dag) må praktiseres som en frivillig velsignelses- og forbønnshandling, og ikke en vigsling (se neste spørsmål).

Vi ønsker ikke å etablere en obligatorisk ordning for vigsling av de andre kirkelige undervisningsmedarbeiderne tilsvarende vigsling til katekettjeneste. Dette vil omfatte både menighetspedagoger med sin fastsatte utdanning, og menighetsarbeidere med svært ulik bakgrunn. Mange av disse vil sannsynligvis ikke se for seg tjenesten som en livslang tjeneste, men noe de går inn i for en periode. Heller ikke er dette vigsling til en tjeneste under biskopens tilsyn. Dette vil da måtte bli en vigsling under andre forutsetninger enn vigslingen til katekettjeneste. Å etablere en ordning med en fast vigsling «av lavere grad» tror vi kan skape uklarhet overfor både katekettjenesten og de andre undervisningsmedarbeiderne.

*c) Hvordan stiller høringsinstansen seg til vurderingen fra Nemd for gudstjenesteliv om å endre benevnelsen på ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste»? (Jfr. kap 5.3) Hva mener høringsinstansen denne ordningen i så fall bør hete?*

Ut fra vår begrunnelse til spm 2b), vil vi støtte at betegnelsen vigsling ikke brukes på denne ordningen. Av de foreslåtte betegnelsene kan «innvielse» virke mest forpliktende, og gi assosiasjoner til vigslingens forpliktelse til en livslang tjeneste. Vi foreslår «velsignelse» eller «forbønn» som navn på denne ordningen.

*d) Hvordan vurderer høringsinstansen behovet for å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste»? (Jfr. kap 5.4)*

Borg biskop og bispedømmeråd vil støtte dette forslaget slik det er beskrevet i utredningen.

Vi tror at det vil være med å styrke forståelsen av katekettjenesten som en vigslet tjeneste, og motivere de som er i et utdanningsløp. For mange som kvalifiserer seg til kateket i dag, skjer det som deltidsstudent over flere år, uten daglig kontakt med et studiemiljø sammen med fremtidige kolleger (slik som det er vanlig for prestene).

«Veien til vigslet tjeneste» vil i noen grad kunne etablere et slikt fellesskap inn i tjenesten. Vi vil også støtte hensynet til tverrfaglighet som er nevnt i utredningen, slik at dette gjøres til en felles ordning for alle de tjenestene biskopen vigsler til, med nødvendige tilpasninger. Dette samsvarer godt med den sterke vektleggingen av tverrfaglighet i trosopplæringen.

### **3. Sakramentsforvaltning (Jfr. kap.6)**

*a) Hvordan vurderer høringsinstansen spørsmålet om hvorvidt sakramentsforvaltning kan inngå kateketens tjeneste, i gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus?*

Borg biskop og bispedømmeråd opplever at det er behov for en avklaring rundt dette spørsmålet, som gjentatte ganger er tatt opp i møte mellom biskopen og kateketene i bispedømmet. Både sakramentsforvaltning og bruk av stola berører forståelsen av katekettjenesten i forhold til prestedtjenesten eller «tjenesten med ord og sakrament» (CA V), slik drøftingen i de første kapitlene i utredningen viser. Slik vi tolker spørsmålet i denne sammenhengen gjelder det ikke å slå fast en bestemt forståelse av embete og tjeneste i kirken, men å finne tjenlige ordninger som gir forutsigbare rammer for katekettjenesten framover.

Vi vil støtte den forståelsen som utredningen uttrykker i spørsmålet om sakramentsforvaltning: med begrunnelse i en helhetlig forståelse av læring som gir kunnskap både om og av troen formidlet i både ord og sakrament, kan sakramentsforvaltning inngå i en vigslet katekettjeneste (s 32). Vi vil vise til at dette henger sammen med det synet på kompetansekrav og vigsling som vi har uttrykt tidligere i høringen: en kateket har en kirkelig utdanning med liturgikk og gudstjenestep praksis, og gjennom vigslingen er kateketen vurdert som egnet av biskopen og står under dennes tilsyn når det gjelder liv og lære. Som utredningen viser, kan sakramentsforvaltning forankres både i biskopens tilsyn med forkynnelsen eller som en fullmaktsordning.

Å forankre sakramentsforvaltningen i biskopens tilsyn (Tjenesteordning for biskop § 1), vil vi anse som den ryddigste måten å ordne dette på når det skal praktiseres som en fast ordning for en gruppe av vigslede medarbeidere. Tjenesteordning for kateket og retningslinjer for kateketens liturgiske funksjoner må da endres i samsvar med dette. En slik ordning tror vi vil være med å styrke katekettjenesten, ut fra den sentrale stilling gudstjenesten og sakramentene har i kirkens undervisning og menighetens liv. Samtidig ligger den viktigste begrunnelsen ikke i hensynet til kateketene, men til den tjenesten de ivaretar i og for menigheten; at tjenesten med ord og sakrament kan bli enda mer nærværende og inkluderende for barn og unge.

Vi vil også understreke at en slik ordning klart må knyttes til, og avgrenses til «gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus». Utredningen peker på faren for at katekettjenesten kan forskyves mot gudstjenestearbeid på en uheldig måte, det kan særlig være aktuelt i situasjoner der prestedekningen er dårlig. Vi vil også legge til faren for at prester kan trekke seg ut fra gudstjenester der barn og unge deltar og overlate det til kateketen alene. Det er ikke i samsvar med intensjonene i gudstjenestereformen og heller ikke i trosopplæringen. Derfor må omfanget av kateketens medvirkning i gudstjenester og sakramentsforvaltning avklares for i stillingsbeskrivelsen, i forståelse med biskopen.

*b) Hvordan vurderer høringsinstansen tjenligheten av at menighetspedagoger, andre undervisningsmedarbeidere og barne- og ungdomsarbeidere kan forrette nattverd ved bestemte anledninger eller i et avklart omfang, jfr. tjenesteordning for biskop, §10, slik det er foreslått i KR sak 51/10.*

Borg biskop og bispedømmeråd ser det ikke som ønskelig å utvide dagens ordning på dette punktet.

*c) Andre kommentarer til innholdet i kapittel 6:*

Det vises for øvrig til bispemøtets kommende læreuttalelse når det gjelder sakramentsforvaltningen.

#### **4. Tjenestedrakt (Jfr. kap.7)**

*a) Utredningen foreslår at vigsljet kateket skal bruke alba med stola som liturgisk bekledding. – Hvordan stiller høringsinstansen seg til dette?*

Borg biskop og bispedømmeråd støtter at kateketen bruker alba som tjenestedrakt og stola som vigslingstegn. Vi kan ikke se for aktuelle oss alternativer til dette. For oss henger en slik drakt også logisk sammen med det synet på vigsling til katekettjeneste som vi har uttrykt tidligere i høringen, som en selvstendig og nødvendig tjeneste i kirken.

Alternativet til høringens forslag vil være å videreføre dagens ordning med alba uten stola som tjenestedrakt. Vi vil tydelig advare mot å ende opp med denne løsningen. Kirkemøtet har vedtatt stola som tjenestetegn for diakonene, som har en vigsling som ligger svært nær kateketenes i sin struktur. Da vil det å ikke innføre stola for kateketene oppleves som en devaluering av denne tjenesten, og videreføre en uønsket uklarhet om hva kirken legger i vigsling.

*b) Bør stola for kateket være rettstilt eller skrå? Hvordan begrunner høringsinstansen dette?*

Til nå har spørsmålet om skråstola vært mest framme i drøftingene. Diakonene har vært reserverte mot å la andre grupper bruke dette, da skråstola er diakonienes økumeniske tjenestetegn, og tanken om å forstå kateket (og kantor) som en del av et samlediakoniat ikke lenger er en aktuell modell i kirken. Det er heller ikke ønskelig at kateketen skal kunne forveksles med en prest i kirkerommet.

Borg biskop og bispedømmeråd ønsker derfor en symbolikk som er tydelig adskilt fra både diakon og prest, uten å ha tatt stilling til hvordan dette skal utformes.

*c) Har høringsinstansen andre innspill til utforming av stola for kateket når det gjelder farger og symboler?*

Et relevant moment ved vurderingen av symboler, vil være å velge slike som uttrykker katekettjenestens egenart. Vi har ikke nå bestemte oppfatninger av hvordan dette best kan utformes, men utredningens forslag om å bruke en Bibel kombinert med andre symboler er verdt å vurdere.

En mulighet er også en egen farge for kateketer som ikke skifter etter kirkeårstiden. Dersom en skulle lande på rettstilt stola for kateketer vil i alle fall dette være aktuelt for å kunne skille kateket fra prest i kirkerommet.

Med vennlig hilsen

Atle Sommerfeldt  
biskop

Tormod van der Hagen  
rådgiver undervisning og trosopplæring

*Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.*

**Mottakere:**  
Kirkerådet

Postboks 799  
Sentrum

0151

OSLO